

MODALITETI IZVEŠTAJA O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA PREMA MEĐUNARODNIM STANDARDIMA REVIZIJE¹

Radmila Trklja

Rezime: Obavljanje revizije računovodstvenih izveštaja pokriva poslovnu godinu, s tim što je intenzitet tog rada različit. Revizorsko mišljenje za akcionare, menadžere i ostale korisnike je stručna verifikacija računovodstvenih izveštaja. Revizorsko mišljenje se u svakom slučaju mora zasnivati na dovoljnim, kompetentnim i relevantnim dokazima. Dokazi se mogu sakupiti ako se procesu revizije pristupi po scenariju koji polazi od : prihvatanja klijenta, odnosno angažmana, upoznavanje sa klijentovom prirodom delatnosti i poslovanja, razvijanja globalne strategije revizije procenom rizika revizije, sačinjavanja plana i programa revizije, određivanja osnovnih koraka u procesu revizije.

Ključne reči: Računovodstveni izveštaji, revizorsko mišljenje, angažmani, plan i program revizije.

UVOD

Sušтина ovog rada usmerena je na izražavanje mišljenja revizora, gde revizori treba da prikažu dali finansijski izveštaji uzeti u celini sadrže materijalno značajne greške. Revizorski izveštaj o finansijskim izveštajima obezbeđuje korisnicima sigurnost da su obelodanjene informacije procesirane i pripremljene u skladu sa prihvaćenim računovodstvenim standardima. Mišljenja revizora o obelodanjenim finansijskim informacijama daje kredibilitet u smislu njihove sigurne upotrebe za poslovno odlučivanje. Revizorskim izveštajima se naglašava i razgraničava odgovornost rukovodstva klijenata, s jedne strane za kvalitativno i kvantitativno obeležje finansijskih informacija i rezervi za izraženo mišljenje, s druge forma i sadržaj revizorskog izveštaja i tipovi revizorskih mišljenja su određeni Međunarodnim standardima revizije. Jednoobraznost revizorskih izveštaja nastala je kao potreba za harmonizacijom i standardizacijom u profesiji I jednakoznačnosti u globalnim srazmerama. Da jednoobraznost ima i loših strana pokazuju” slučajeви” u revizorskoj profesiji, jer donošenje poslovnih odluka na osnovu

¹ Stručni rad

Radmila Trklja

revizorskog mišljenja nije dovoljno. Poznato je više slučajeva koji su ustalasali i poljuljali poverenje u revizorsku profesiju. Naime, u razvoju revizije posebno u SAD poznato je više slučajeva, odnosno sudskih sporova između revizora i njihovih klijenata. Takva praksa u Evropskim zemljama manje je poznata. Razlika je u odgovornosti primene osnove za računovodstvene izveštaje. U prvom slučaju odgovornost je prema profesionalnoj organizaciji uz mogućnost fleksibilnog tumačenja standarda. Kod drugog slučaja odgovornost je određena zakonom, i postoji određena sankcija.

Ako revizor posumnja da se nešto radi pogrešno, on to mora jasno da utvrdi, kao i da dobije zadovoljavajuće objašnjenje, s tim u vezi. Ovo zato što su kriminalne radnje česta pojava, tako da se to nesme zanemariti, a revizori moraju stalno da imaju na umu takvu mogućnost. Revizor ne sme bez dodatne provere da prihvati izjave menadžmenta klijenta da nezakonite radnje ne postoje, bez obzira na integritet osobe koja je takvu tvrdnju iznela. On je dužan da se uveri u osnovanost jedne takve izjave.

Revizor svojim izveštajem i mišljenjem potvrđuje da finansijski izveštaji "daju istinitu–objektivnu" sliku ili istinito i objektivno po svim bitnim pinanjima pokazuju "finansijsko stanje, rezultate poslovanja i novčanih tokova za odnosni vremenski period".

Zahvaujuci revizorskom mišljenju povećava se poverenje u finansijske izveštaje. To ne znači da korisnik tih informacija može da ih tumači u smislu uverenja u buduću vitalnost preduzeća ili njegovu efikasnost privređivanja.

Medjunarodni standardi revizije, revizorski izveštaj i mišljenje revizora, strogo su formalizovani i po formi i po sadržaju. U praksi, revizorski izveštaji su skoro svi isti. Svako odstupanje od forme kod pripadnika profesije izaziva podozrenje i podcenjivanje znanja. Da li je dozvoljeno odstupanje i čemu dati prednost, formi ili suštini, i kako videti suštinu značenja revizorskog izveštaja, predmet je našeg daljeg razmatranja.

1. Forma i suština revizorskog izveštaja

Izveštaj revizora je završni proizvod procesa revizije od strane nezavisnog revizora, i zato je najčešće kritikovan od revizije. Revizorski izveštaj po formi treba da:

- 1) da ima naziv kako bi se razlikovao od izveštaja o drugim angažmanima revizije.²

² Ostali revizorski izveštaji su: Izveštaji o uporednim podacima, Izveštaj revizora o revizorskim angažmanima za specijalne svrhe, Pregled projektnih finansijskih informacija i Izveštaj o uslugama srodnim reviziji

Modaliteti izveštaja o reviziji finansijskih izveštaja prema
međunarodnim standardima revizije

- 2) da utvrdi kome je izvešaaj upućen i da definiše računovodstvene izveštaje koji su predmet revizije.
- 3) da precizno utvrdi odgovornosti:
 - uz pomoc revizorskog izveštaja treba naglasiti razliku između odgovornosti direktora za obelodanjene finansijske izveštaje i odgovornosti revizora za izveštavanje o njima.
 - revizor u izveštaju jasno naglašava koji su finansijski izveštaji bili predmet revizije kao i vreme koje je računovodstvenim izveštajem obuhvaćeno.

U revizorskoj praksi se deo pod tačkom tri piše u jednom pasusu (koji se naziva uvodni pasus).Svrha ovog pasusa je da se korisnicima revizorskog izveštaja saopšti jasan predmet revizije.Standardna fraza koju revizori pisu u izveštaju glasi:

“Izvršili smo reviziju finansijskih izveštaja od strane...do...strane za godinu koja se završava 31.12.20...Za računovodstvene izveštaje odgovorno je rukovodstvo preduzeća. Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje na osnovu revizije koju smo izvršili”.[1]

- 4) Pod ovom tačkom se opisuje priroda obavljenog posla koja predstavlja osnovu za izraženo revizorsko mišljenje i to:
 - revizor trba da naglasi da je revizija izvršena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije i važećim zakonodavstvom države.
 - revizor naglašava u izveštaju da je reviziju planirao i izveo na način koji mu je omogućio da stekne uverenje da računovodstveni izveštaji ne sadrže materijalne i fundamentalne greške.
 - revizor trba najkraće da saopšti da je reviziju izvršio-sakupljanjem i ispitivanjem relevantnih dokaza i da je procenio konzistentnost računovodstvenih načela primenjenih u sastavljanju finansijskih izveštaja, da je ocenio računovodstvena procenjivanja i da je ocenio opštu reprezentativnost računovodstvenih izveštaja.
 - u ovom delu revizor trba da saopšti da njegove aktivnosti predstavljaju odgovarajuću osnovu za izražavanje mišljenja o računovodstvenom izveštaju.

Ovaj četvrti deo naziva se delokrug rada revizora.

Primer:

“Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije.Ovi standardi nalažu da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se ,u razumnoj meri, uverimo da računovodstveni izveštaji ne sadrže materijalno značajne greške.Revizija uključuje ispitivanje dokaza na bazi provere uzoraka, koji potkrepljuje iznose i obelodanjivanja u

Radmila Trklja

računovodstvenim izveštajima. Revizija takođe uključuje ocenu primenjenih računovodstvenih načela i značajnih procena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocenu opšte prezentacije računovodstvenih izveštaja. Smatramo da revizija koju smo izvršili obezbeđuje razumnu osnovu za naše mišljenje".[2]

- 5) U trećem pasusu revizorskog izveštaja revizor izražava mišljenje o objektivnosti i istinitosti finansijskih izveštaja po svim materijalno značajnim elementima u skladu sa standardima računovodstva, koji određuju računovodstveno izveštavanje. O ovim mišljenjima više reci će biti u narednom izlaganju.
- 6) Deo nakon pasusa o mišljenju sadrži datum izdavanja revizorskog izveštaja. Datum na izveštaju označava dan završetka revizije kod klijenta. Kako je izveštaj revizora njegova odgovornost, datum na izveštaju treba da bude posle datuma kojim je označen računovodstveni izveštaj od strane menadžmenta klijenta.
- 7) Poslednji pasus revizorskog izveštaja obuhvata konkretno mesto, obično grad u kome revizor ima kancelariju koja je odgovorna za reviziju. Izveštaj revizora treba da bude potpisan imenom preduzeća za reviziju, licnim imenom ovlašćenog revizora ili korišćenjem oba imena zavisno od potrebe, obično se potpisuje ime preduzeća, pošto ono preuzima odgovornost za reviziju.

2. Način izražavanja revizorskog mišljenja

Ukupni rad revizije završava se izražavanjem revizorskog mišljenja. U mišljenju se, praktično, prinazuje celokupan nalazn revizije i rezultat izvršene revizije. Bilo da se radi o menadžerima, upravnom odboru, akcionarima, poveriocima, poslovnim partnerima, vlastima ovaj deo je za sve korisnike revizorskog izveštaja naj interesantniji.

Međunarodni standardi revizije, koji je usvojio IFAC, i opšte prihvaceni standardi revizije, koje je usvojio AICPA, definisali su da revizor može kroz izraženo mišljenje pretpostaviti različite stepene odgovornosti rukovodstva. U tom smislu, revizorski standardi odredili su više tipova revizorskih mišljenja i to:

- mišljenje bez rezerve ili pozitivno mišljenje,
- mišljenje sa rezervom
- uzdržavajuće mišljenje
- negativno mišljenje .

2.1. Mišljenje bez rezervi (Pozitivno)

Modaliteti izveštaja o reviziji finansijskih izveštaja prema
međunarodnim standardima revizije

Kada su revizori uvereni da računovodstveni izveštaji na istinit i pošten način prikazuje realno stanje imovine, profit, finansijsku poziciju, prihode i rashode u skladu sa računovodstvenim standardima izdaju mišljenje bez rezerve. Uverenje revizora o finansijskim izveštajima formira se prepoznavanjem:

- 1) da su računovodstveni izveštaji pripremljeni u skladu sa adekvatnom računovodstvenom politikom koja je ispravno i adekvatno prihvaćena,
- 2) da nije bilo nikakvih ograničenja u prikupljanju dokaza revizije,
- 3) da su računovodstveni izveštaji pripremljeni u skladu sa relativnim zakonskim odredbama i da su u slučaju odstupanja iskazani adekvatno objašnjeni i obrazloženi i
- 4) da su na odgovarajući način objavljene sve informacije relevantne za voljan uvid u računovodstvene izveštaje.

Međutim, javljaju se situacije u kojima su prethodni uslovi ispunjeni ali postoje okolnosti u kojima revizor želi da skrene pažnju na neka pitanja koja su u vezi sa računovodstvenim izveštajem. Pitanje se naglašava kada priroda nepravilnosti nije vazna, tj. kad termin "bitan" može biti definisan kao dovoljno važan ali ne utiče na kvalitet odluke koju donose korisnici finansijskog izveštaja. Stoga, revizori zbog tako sitnih pristupa, neće izvršiti mišljenje „sa rezervom“, niti će insistirati na otklanjanju propusta nego sreću pažnju. Iz ovog možemo zaključiti da pitanja koja nemaju uticaja na mišljenje revizora označena su kao „skrivanje pažnje na određena pitanja“ u standardu revizije „izveštaj revizora o računovodstvenim izveštajima“.

Ona pitanja koja revizor želi da naglasi treba pažljivo istaći da se radi o izveštaju „sa rezervom“. Ta pitanja treba treba izdvojiti u posebnoj tacki izveštaja. Obično ta tačka počinje rečima: „Ne izražavamo mišljenje nego skrećemo pažnju...“

I uprava klijenata i korisnici revizorskog izveštaja iz naglašenih pitanja mogu da izvedu poruku. Naglašavanje o pojedinim pitanjima nemora da proizilazi iz klijentove sredine nego od njenog okruženja (oblast inherentnog rizika). To mogu biti neke diskriminatorne mere na tržištu gde se proizvodi klijenata plasiraju, nesigurnost i promene u opštoj ekonomskoj politici. Na tako naglašena pitanja treba da reaguju menadžeri u smislu opreznosti kod donošenja budućih poslovnih odluka. Uglavnom u naglašavanju treba istaći efekte sudskih sporova za koje se procenjuje da će vremenski duže trajati. A kada bi revizor stekao uverenje da će ishod sudskog spora biti od značaja za računovodstveni izveštaj izraziće mišljenje „sa rezervom“.

Radmila Trklja

U skladu sa računovodstvenim standardima, smatra se da klijent posluje po principu (going concern). Ukoliko u postupku revizije revizori otkriju da klijent nemože dugoročno poslovati moraju to naglasiti. Činjenice koje mogu revizora navesti na takva razmišljanja su:

- negativan gotovinski tok,
- neotplaćivanje kredita,
- ostvareni gubitak u poslovanju,
- sudski sporovi i sl.

Revizor treba da uporedi činjenično stanje sa planiranim. Ako nakon tog upoređenja još uvek postoji sumnja u nastavak poslovanja, revizori moraju naglasiti sumnju u nastavak poslovanja ali uz naglasak da na finansijske izveštaje nema „rezervi“ za proteklu godinu.

2.2. Mišljenje sa rezervom

U dosadašnjem tekstu smo govorili o pozitivnom mišljenju revizora, kada su uvereni da prikazani izveštaji na istinit i pošten način prikazuju realno stanje poslova, profit, finansijsku poziciju, prihode, rashode, a u skladu sa računovodstvenim standardima.[3]

Međutim, mišljenje sa rezervom revizori izražavaju kada postoje okolnosti:

- koje po mišljenju revizora imaju materijalni značaj za računovodstvene izveštaje,
- postoje inherentne nesigurnosti sadržane u računovodstvenim izveštajima i
- kad se revizori ne slažu sa računovodstvenim tretmanom određene stavke u računovodstvenom izveštaju.

Mišljenje sa rezervom revizor će izraziti u slučaju kada”...dode do zaključka da nemože da izrazi mišljenje bez rezervi, ali kada efekat neslaganja sa rukovodstvom, ili ograničenje obima nije od takvog materijalnog i prožimajućeg značaja da bi to zahtevalo izražavanje negativnog mišljenja ili uzdržavanje od mišljenja. Mišljenje sa rezervom se izražava korišćenjem izraza”osim za”efekte po pitanjima na koje se rezerva odnosi”.[4]

Revizor će izraziti mišljenje sa rezervom pri sledećim okolnostima:

- kada nije prisustvovao popisu zaliha, jer je kasnije imenovan, ali smatra da vrednost zaliha nema prožimajući značaj.
- u slučaju neslaganja sa rukovodstvom i to: po pitanju neodgovarajućeg računovodstvenog metoda (npr.amortizacija nije obračunata po Međunarodnim računovodstvenim standardima) ili

Modaliteti izveštaja o reviziji finansijskih izveštaja prema međunarodnim standardima revizije

neadekvatnog obelodanjivanja (npr. prećuti se bitna informacija za korisnike izveštaja).

Kada se revizori ne slažu sa računovodstvenim tretmanom neke stavke u računovodstvenom izveštaju a posledica tog neslaganja je materijalno značajna. U tom slučaju revizori navode:

- sve faktore za koje smatraju da su od materijalnog značaja i usled kojih je došlo do neslaganja.
- njihov uticaj na računovodstveni izveštaj
- ako je moguće kvantifikovati efekte tih stavkina računovodstveni izveštaj.

“Mišljenje “sa rezervom” izdaje se kao ograničenje revizorske odgovornosti za istinitost i tačnost delova prezentiranog finansijskog izveštaja”. [5]

Revizorski izveštaj za sva mišljenja sa rezervom, pre stava o izražavanju mišljenja, treba da ima stav u kojem se precizno navode razlozi za reviziju. U praksi revizije uobičajeno je da revizor na vreme upozori klijenta na neizvesnosti ili neslaganja. Takva upozorenja klijent prihvata i propisuje otklanja. Ako uprava klijenata neizvesnosti ili neslaganja ne otkloni blagovremeno, revizor će izdati mišljenje sa rezervom.

Iz gore navedenog možemo zaključiti da se mišljenje sa rezervom izražava u sledecim slučajevima:

- Ako revizor ustanov da rizik detekcije ne može svesti na prihvatljivi nivo.
- Kada revizor nije u mogućnosti da pribavi zadovoljavajuće dokaze.
- Ako rukovodstvo onemogućava revizoru komunikaciju sa pravim zastupnikom – pravnom službom.
- kada revizor nije u mogućnosti da pribavi zadovoljavajući dokaz u vezi sa povezanim subjektom i poslovnim događajima sa njima.
- u slučaju nastanka naknadnih događaja, posle datuma bilansa, koji utiču na izmene računovodstvenih izveštaja a revizor smatra da izveštaj treba izmeniti, ali samo onda kada revizorski izveštaj nije predate klijentu.
- Kada obelodanjivanje nije izvršeno adekvatno.
- Ako rukovodstvo odbije da pruži izjavu koju revizor smatra neophodnom.
- Mišljenje sa rezervom se izvršava kada postoje pitanja koja su značajna za stalnost poslovanja pravnog lica. To su značajne neizvesnosti čiji ishod zavisi od budućih događaja, koji mogu uticati na finansijski izveštaj a nisu pod direktnom kontrolom klijenata.

2.3. Negativno mišljenje

Radmila Trklja

Kada revizor izrazi ovo mišljenje to znači da računovodstveni izveštaj ne predstavlja pravilno finansijsko stanje, rezultate poslovanja u toku godine. U slučaju da revizor izrazi negativno mišljenje, on mora imati sakupljeno dovoljno dokaza koji nedvosmisleno potkrepljuju takvo mišljenje.

Revizor će izraziti negativno mišljenje...”u slučaju kada je efekat eslaganja od takvog materijalnog I fundamentalnog značaja za finansijski izveštaj da revizor zaključuje da izražavanje rezerve u izveštaju ne predstavlja odgovarajući način za obelodanjivanje činjenica, da računovodstveni izveštaj navodi na pogrešne zaključke da je nepotpun”. [6] Revizori izražavaju negativno mišljenje ako su nagovestili i neslaganja fundamentalni pa mišljenje “sa rezervom” nije za korisnike finansijskog izveštaja dovoljno upozorenje. Kada revizor izvrši negativno mišljenje uvek treba da u izveštaju objasni razloge za to mišljenje, kao i moguće efekte nepovoljnog mišljenja na finansijsko stanje klijenata kao i efekte na njegovo buduće poslovanje.

Revizorski izveštaj sa negativnim mišljenjem obično se završava: ”Po našem mišljenju, zbog razloga koje smo naveli u stavovima Prezentirani računovodstveni izveštaji ne predstavljaju istinito finansijsko stanje preduzeća i nije prikazano u skladu sa računovodstvenim standardima kao ni rezultati poslovanja u gotovinski tok u godini koja se završava 31.12.20x1.” [7]

2.4. Uzdržavanje od mišljenja (Odrečno mišljenje)

Uzdržavanje od mišljenja je mišljenje o uslovima izvođenja revizije. U reviziji ono je neophodno da se shvate bitni uslovi ili restrikcije koje mogu da spreče revizora da sprovede postupke prema revizorskim standardima. Ovo mišljenje se obično izdaje zbog ograničenja koja klijent nametne revizoru u toku revizije. Revizor na kraju izveštaja ne iznosi mišljenje nego konstataciju kao npr: “Preduzeće nije sprovedlo inventarisanje, a mi nismo u mogućnosti da primenom drugih revizorskih postupaka utvrdimo stanje pa dokazi nisu dovoljni da formiramo mišljenje pa ne izražavamo mišljenje o računovodstvenom izveštaju za period”. [8]

Kada klijent nametne bilo kakva ograničenja revizor je dužan da se uzdrži od mišljenja. Dva su razloga za takav postupak:

1. odrečno mišljenje je nekorisno za klijenta i korisnicima računovodstvenog izveštaja daje nepovoljne signale o rukovodstvu,
2. klijent koji postavlja ograničenje verovatno nešto krivotvori. U takvim uslovima revizija se nemože sprovesti jer ona se može odvijati samo u atmosferi poverenja.

3. Ilustrovani primeri izveštaja o reviziji finansijskih izveštaja u našoj revizorskoj praksi

Nakon deset godina primene zakona o reviziji, možemo uočiti da je došlo do povećanog interesovanja za revizijom. U teoriji nastaju običajni radovi iz oblasti revizije, dok je u praksi osnivaju preduzeća reviziju. Do sada je, na primer u našoj zemlji osnovano više od tridesetak preduzeća za reviziju koja u okviru svoje redovne aktivnosti objavljuju reviziju finansijskih izveštaja, uz razume se , izražavanje odgovarajućeg mišljenja. U nastanku, u vidu primera prezentovano dva izveštaja o reviziji: sa mišljenjem bez rezerve i sa kvalifikovanim mišljenjem (mišljenja sa rezervom).

3.1. Primer 1- Izveštaj o reviziji sa mišljenjem bez rezerve

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA UPRAVNOM ODBORU I AKCIONARIMA AIK BANKE A.D., NIŠ[9]

Obavili smo reviziju finansijskih izveštaja AIK Banke A.D., Niš (u daljem tekstu „Banka“), priloženim na stranama 2 do 31, koji obuhvataju bilans stanja na dan 30. juna 2006. godine, i odgovarajući bilans uspeha, izveštaj o promenama na kapitalu i izveštaj p novčanim tokovima za period od 1. januara do 30. juna 2006. godine kao pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz finansijske izveštaje. Za ove finansijske izveštaje odgovorno je rukovodstvo Banke. Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o finansijskim izveštajima na osnovu obavljene revizije.

Reviziju smo obavili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije i Zakonom o računovodstvu i reviziji. Ovi standardi zahtevaju da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj meri, uverimo da finansijski izveštaji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja. Revizija uključuje ispitivanje dokaza, na bazi provere uzoraka, kojima se prikupljaju iznosi i informacije obelodanjene u finansijskim izveštajima. Revizija takođe uključuje ocenu primenjenih računovodstvenih načela i vrednovanje značajnih procena koje je izvršilo rukovodstvo, kao opštu ocenu prezentacije finansijskih izveštaja. Smatramo da revizija koju smo obavili obezbeđuje solidarnu osnovu ya izražavanje našeg mišljenja.

Kao što je obrazloženo u napomeni 2. uz finansijske izveštaje, Banka je kao uporedne podatke prikazala bilans uspeha, izveštaj o promenama na

Radmila Trklja

kapitalu i izveštaj o novčanim tokovima za godinu koja se završila 31. decembra 2005. godine umesto za period od šest meseci koji se završava 30. juna 2005. godine, kako se to zahteva po Međunarodnim računovodstvenim standardu 34 „Periodično finansijsko izveštavanje“. Banka je izvršila ovakvo nekompletno prikazivanje uporednih podataka obzirom da finansijski izveštaji na dan 30. juna 2005. godine, za period od 1. januara do 30. juna 2005. godine nisu bili predmet revizije. Banka nije u obavezi da angažuje nezavisnog revizora da obavi reviziju periodičnih finansijskih izveštaja, osim osim u specifičnim slučajevima definisanim domaćim propisima.

Po našem mišljenju, osim prikazivanja uporednih podataka navedenog u u predhodnom paragrafu, finansijski izveštaji objektivno i istinito, po svim materijalno značajnijim pitanjima, prikazuju finansijski položaj Banke na dan 30. juna 2006. godine, kao i rezultate njenog poslovanja, promene na kapitalu i novčane tokove za period od 1. januara do 30. juna 2006. godine, u skladu sa računovodstvenim politikama obelodanjenim u napomenama 2. i 3. uz finansijske izveštaje.

Beograd, 23. avgust 2006. godine

Miroslav Tončić
Ovlašćeni revizor

3.2 Primer 2- Izveštaj o reviziji sa kvalifikovanim mišljenjem (mišljenje sa rezervom)

IZVEŠTAJ OVLAŠĆENOG REVIZORA UPRAVNOM ODBORU I AKCIONARIMA BANKE “POŠTANSKA ŠTEDIONICA”AD, BEOGRAD[10]

1. Izvrsili smo reviziju finansijskih izveštaja Banke “Postanske stedionica”ad Beograd (u daljem tekstu banke), koji obuhvataju: Bilans stanja na dan 31. decembra 2006. godine i odgovarajući Bilans uspeha, izveštaj o promenama na kapitalu i rezervama i izveštaj o tokovima gotovine za poslovnu godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz finansijske izveštaje. Za finansijske izveštaje prikazanih na stranama od 3 do 7, odgovorno je rukovodstvo Banke. Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o finansijskim izveštajima na osnovu revizije koju smo izvršili.
2. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji, Međunarodnim standardima revizije i odlukom o spoljnoj reviziji banaka. Ovi standardi zahtevaju da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se u razumnoj meri uverimo

Modaliteti izveštaja o reviziji finansijskih izveštaja prema
međunarodnim standardima revizije

da finansijski izveštaji ne sadrže pogrešne informacije od značaja. Revizija uključuje ispitivanje dokaza na bazi provere uzorka, kojima se potkrepljuju iznosi i informacije obelodanjene u finansijskim izveštajima. Revizija takođe uključuje ocenu primenjenih računovodstvenih načela i vrednovanje značajnih procena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i opštu ocenu prezentacije finansijskih izveštaja. Smatramo da revizija koju smo izvršili obezbeđuje solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

3. Od 1. oktobra 2006. godine, Banka je u obavezi da primenjuje novu odluku narodne banke Srbije o klasifikaciji bilansne aktive i rizičnih vanbilasnih stavki. Banka je kao svoju računovodstvenu politiku procewivawa rizičnih bilansnih i vanbilasnih plasmana usvojila neznatno modifikovanu procenu gubitaka propisanu od Narodne banke Srbije i u skladu sa takvom politikom izvršila procenu plasmana tj. kategorizacija i obračun posebne rezerve odnosno isporuku vrednosti plasmana na teret Bilansa uspeha tekućeg perioda.

Kao što je obelodanjeno u napomeni 3.5. uz finansijske izveštaje, prilikom klasifikacije kredita odobrenih stanovništvu i obračuna posebne rezerve za obezbeđenje od potencijalnih gubitaka koji mogu nastati po osnovu kredita (uzimajući stambene kredite), Banka nije uzimala u obzir ponašanja fizičkih lica u otplati svojih obaveza po najlošijem izvršenju tokom cele godine već je klasifikacija vršena prema doznji dužnika na dan 31.12.2006. godine.

Prilikom klasifikacije komitenata-fizičkih lica i obračuna posebne rezerve i obezbeđuje od potencijalnih gubitaka, Banka je uzela u obzir uslov visine mesečne obaveze za u otplatu u odnosu na 30% redovnih neto mesečnih primanja koje klijent ima u Banci. Tokom 2006. godine prilikom odobravanja kredita ili kreditne kartice Banka pribavlja izveštaj kreditnog biroa, ali dalje tokom otplatnog perioda nema uvid u stanje zaduženosti fizičkog lica kod drugih banaka. Da bi se ispoštovala odluka NBS u potpunosti kada su u pitanju plasmani fizičkog lica, bilo bi neophodno pribaviti izveštaj od kreditnog biroa na svaki datum procenjivanja-klasifikacije plasmana i obračun poslovne rezerve.

Uvidom u raspoloživu dokumentaciju nismo bili u mogućnosti da se uverimo u potencijalne efekte koje neprimenjivanje pomenutih uslova prilikom klasifikacije potraživanja od fizičkih lica, može da ima na finansijske izveštaje Banke na dan, i za period 31.12.2006. godine.

4. Za sastavljanje i prezentaciju svojih finansijskih izveštaja Banka nije primila MRS 39 „Finansijski instrumenti priznanje i merenje“, odnosno Banka u skladu sa ovim standardom izvršila svodenje na sadašnju vrednost za finansijske instrumente, tj. Potraživanja koja se sadrže do dospeća i koja su u bilansu stanja iskazana po amortizovanoj vrednosti očekivanih budućih tokova gotovine diskontovanih po posebnoj kamatnoj stopi.

Budući da Banka ima vrlo ograničen portfelj kredita s fiksnom kamatnom stopom i dužim dospećem, rukovodstvo smatra da fer vrednost celokupnog kreditnog portfelja, izračunata diskontovanjem očekivanih budućih tokova glavnice i kamate (uz pretpostavku da će se dati krediti otplaćivati u skladu sa ugovorenim dospećem na osnovu postojećih identifikovanih gubitaka od umanjene vrednosti) ne bi bili značajno različiti, odnosno materijalno značajni, od njihove knjigovodstvene vrednosti koji su vrednovani na osnovu amortizacionih troškova (Napomena 2.14).

5. Za sastavljanje i prezentaciju svojih finansijskih izveštaja Banka nije primenila MRS 19 „Naknada zaposlenima“ kojim se zahteva da se izvrši ukalkulisanje troškova koji se odnose na ugovorene: otpremnine za odlazak u penziju, plaćanje jubileja, naknade za korišćenje neiskorišćenih godišnjih odmora i druge naknade pridviđene internim Pravilnikom o radu Banke.
Na dan 31. decembra 2006. godine Banka nije izvršila rezervisanja po svim osnovama na teret svojih troškova. Po proceni rukovodstva, sadašnju vrednost budućih obaveza Banke pos vim osnovama nije materijalno značajna (Napomena 2.13).
6. Po našem mišljenju, osim za efekte koji na finansijske izveštaje Banke mogu imati pitanja navedena u prethodnim tačkama 3. i 5. finansijski izveštaji istinito i objektivno pos vim materijalno značajnijim pitanjima prikazuju finansijski položaj Banke na dan 31. decembra 2006. godine, kao i rezultat njenog poslovanja, promene na kapitalu i tokove gotovine za period od 1. januara do 31. decembra 2006. godine u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji, Zakonom o bankama i propisima donetim na osnovu tih zakona u skladu sa računovodstvenim politikama obelodanjenim u napomenama 1 i 2 uz finansijske izveštaje.
7. Skrecemo pažnju, ne izražavajući donetu rezervu na izraženo mišljenje u tacki 6. gore, na sledeće:

Modaliteti izveštaja o reviziji finansijskih izveštaja prema
međunarodnim standardima revizije

- a) Kao što je objašnjeno u tački 4.8 ovog izveštaja Banka je na dan 31. decembra 2006.godine najvećim delom izvršila registraciju vlasništva u zemljišnim knjigama za svoje građevinske objekte. Ostali građevinski objekti iskazani su u knjigama Banke na osnovu kupoprodajnih ugovora i ostale dokumentacije, ali vlasništvo nije registrovano u zemljišnim knjigama. Rukovodstvo Banke preuzima sve neophodne mere radi pribavljanja vlasničkih listova. Stalna sredstva banke nisu pod hipotekom.
- b) Banka na dan 31.12.2006. godine ima pokazatelj trajnih ulaganja 116.33% (dozvoljeni maksimum je 60%).
- c) Na dan 31. decemba 2006. godine Banka ima veliku ulogu izloženost prema javnom licu, veću od 10% kapitala (tačka 7.1.izveštaja) a odnosi se na plasirane kredite za nocno pokriće EFG Eurobank od 92,31% kapitala i HVB Bank SCG od 23.08% kapitala. Zbir velike izloženosti Banke je 126,73% što je u granicama propisanim od Narodne Banke Srbije.
- d) Prema odluci Narodne Banke Srbije o usklađenosti stanja bruto dinarskih plasmana odobrenih stanovništvu sa osnovnim kapitalom, Banka je dužna da stanje bruto plasmana odobrenih stanovništvu uskladi sa kapitalom tako da stanje tih plasmana na kraju svakog kalendarskog meseca bude manje ili jednako 200% vrednosti osnovnog kapitala. Na dan 31. decembra 2006. godine Banka nije ispunola ovaj zahtev te je bila dužna da kod Narodne banke Srbije na poseban račun deponuje dvostruki iznos pozitivne razlike, odnosno iznos od din 6.748.590 hiladda.
- e) Finansijski izveštaji su sastavljeni uz uvažavanje načela stalnosti poslovanja, što predstavlja da eventualne mere Narodne banke Srbije zbog neusklađenih pokazatelja poslovanja, kao i buduće mere sanacije i konsolidacije bankarskog sistema neće dovesti u pitanje nastavak poslovanja Banke.

Beograd 1.mart 2007.godine

Bogoljub Aleksić
Ovlašćeni revizor

ZAKLJUČAK

Na osnovu do sada izloženog možemo zaključiti. Da je revizija prisutna manje ili više u većini zemalja tržišne ekonomije, pa tako i u Srbiji. Revizor završava proces revizije, tako što dostavlja izveštaj revizije

Radmila Trklja

organu koji ga je imenovao, to može biti skupština akcionara, organ upravljanja i drugi organi. Forma i sadržaj revizorskog izveštaja se od zemlje do zemlje razlikuju u nijansama. Kroz istorijat revizije može se primetiti da je izveštaj revizije, kao naj osetljiviji deo revizije, bio često predmet sporenja između čestih nezavisnih firmi i njihovih klijenata. Takve situacije su navele profesionalna udruženja da se bave tim problemom, kao rezultat svega toga 1992. godine su usvojeni Međunarodni standardi standardi revizije za izveštavanje. Izveštaj revizora u njemu i u njemu izraženo mišljenje o finansijskim izveštajima je proizvod revizije koji se prezentuje zainteresovanim korisnicima (javnosti). Ovaj izveštaj daje kredibilitet finansijskim izveštajima i povećava sigurnost u objavljene informacije. Forma i sadržin arevizorskog mišljenja su određeni Međunarodnim standardima revizije. Svako odstupanje od date forme dovodi kredibilitet revizije u pitanje. Da li za to ima opravdanja? Pridržavanje forme nije garant kvaliteta revizorskog izveštaja. To su pokazali mnogi "slučajevi" u praksi revizije razvijenih zemalja, posebno SAD. Sledeća bitna činjenica je da revizor iznosi mišljenje na osnovu pregleda i oceane da li su finansijski izveštaji sastavljeni u skladu sa prihvatljivim okvirom za finansijsko izveštavanje, bilo da se radi o Međunarodnim računovodstvenim standardima (ISA), nacionalnim standardima, praksi izveštavanja, neophodno je proveriti da li su u skladu sa zakonom.

Izveštaj revizora i u njemu izraženo mišljenje o finansijskim izveštajima je proizvod revizije koji se prezentuje zainteresovanim korisnicima (javnosti). Ovaj izveštaj daje kredibilitet finansijskim izveštajima i povećava sigurnost u objavljene informacije.

Izveštaj revizora objavljuje se u standardizovanoj formi. Takav izveštaj ne sadrži analizu finansijskog, imovinskog i prinostnog položaja klijenta, niti ocenu boniteta klijenta. Mišljenja smo da bi taj "pogled sa strane" koji je nezavisan i kompetentan treba da nadje mesto u revizorskom izveštaju za sve zainteresovane njegove korisnike posebno koristan.

Jednoobraznost po formi i sadržaju nije istovremeno garancija za neograničeno poverenje u verifikaciju. Bojim se da ćemo radi formalnog pridržavanja forme u svim elementima revizorskog izveštaja imati više promašaja u reviziji finansijskih izveštaja, koji mogu narušiti poverenje u revizorsku verifikaciju, koju i dalje izgrađujemo.

REFERENCE:

1. Međunarodni standardi revizije,(2004), prevod sa engleskog, SRRS.str.214.
2. dr Milojević D.,(2000), *Izveštaj revizora o računovodstvenim izveštajima.*, Beograd, str.321-335.
3. dr Andrić Mirko, dr. Krsmanović Branko, dr. Jakšić D,(2004), *Revizija – teorija i praksa*, Subotica, str.263-265.
4. Međunarodni standardi revizije., (2004), prevod sa engleskog, SRRS.str.324-326.
5. dr Andrić M.,(2004) „Jednoobraznost revizorskih izveštaja i poverenje u verifikaciju“, *XXXV Simpozijum*, Zlatibor,str.230-234.
6. dr Andrić M., (2004) – “Izazovi računovodstvene profesije u uslovima globalizacije finansijskog izveštavanja”, *XXXV Simpozijum Računovodstvo i poslovne finansije u savremenim uslovima poslovanja*, *Zbornik radova*, Zlatibor.str.230-245.
7. Međunarodni standardi revizije., (2004), prevod sa engleskog, SRRS.str.324-326
8. dr Andrić M, (2002), *Revizija računovodstvenih izveštaja*, Proleter-Bečej, str.236-240.
9. Politika 26.09.2006.godina
10. Politika 29.04.2007.godina

MODALITIES OF THE REPORT ON FINANCIAL STATEMENTS ACCORDING TO INTERNATIONAL STANDARDS AUDIT

Radmila Trklja

Abstarct: The performance audit of financial statements covering the fiscal year, with the intensity of the work varies. Auditors report to shareholders, managers and other users of the technical verification of the financial statements. The audit opinion in each case must be based on sufficient, competent and relevant evidence. Evidence can be collected if the review process approaches from a screenplay based on: customer acceptance and engagement, exploring the nature of the client business and operations, developing a global strategy audit risk assessment audit of making curriculum revisions, the determination of basic steps in the audit process.

Key words: Accounting statements, auditors report, commitment, curriculum revision.